

VALORACIÓ DEL DIRECTOR

En suggerir-me el meu predecessor la possibilitat de fer-me càrrec de la Bosch i Cardellach com a director al terme dels seus quatre anys establerts, i aprofitant els més de vint anys que feia que n'era membre, vaig tenir clar que havia de plantejar-me algunes reflexions sobre com donar un nou enfocament a l'entitat.

Actualitzar l'entitat ha suposat, entre d'altres, redefinir el paper del Patronat La primera d'elles, la necessitat d'actualitzar la Fundació, passava en l'àmbit estructural, entre d'altres, per redefinir el paper del Patronat i substituir aquella funció més "externa" que havia tingut fins al moment per la d'un òrgan de govern que no solament tingués més implicació econòmica, sinó també pel seu nivell de representativitat i que, a la vegada, els seus membres participessin i s'impliquessin molt més tant a títol personal com institucional.

Obrir l'entitat ha significat crear una estructura administrativa, incorporar nous membres i connectar més amb la ciutat Igualment, l'estructura administrativa de l'entitat requeria una dedicació exclusiva i especialitzada més enllà de la lloable dedicació voluntària dels membres (ajudats per dedicacions administratives parcials). Era important entendre també en aquesta vessant que la nostra institució era hermètica, i una de les visions fonamentals d'aquest suport administratiu exclusiu havia de ser augmentar la capacitat de comunicació i interrelació amb el seu entorn, procurant que el caràcter restringit de l'entitat fins al moment no fes perdre, més, la capacitat d'incloure habilitats de representants dels sectors del coneixement i de la societat que l'estructura no havia permès incorporar. Aquesta voluntat d'obertura de l'entitat, d'incrementar la seva difusió, també ha estat present en la creació d'un nou web molt més intuïtiu i dinàmic; l'enregistrament dels actes celebrats per tal de poder difondre'ls amb posterioritat, i la participació en mitjans de comunicació per fer conèixer l'entitat (Ràdio Sabadell i el *Diari de Sabadell*, entre d'altres).

Rellegir l'objecte de l'entitat sense perdre els orígens Els canvis que havia de travessar la Fundació estaven íntimament relacionats amb el fet que érem conscients que estàvem a les acaballes d'una generació de membres i es feia necessari repensar l'objecte de l'entitat, tant en les reflexions acadèmiques globals com en aquells posicionaments que s'esperaven de la Fundació davant esdeveniments concrets i, molt sovint, quotidians, tot enfocant aquest nou paper sense malmetre el llegat i les referències establertes pels "pares" de la Fundació Bosch i Cardellach: una entitat nostrada, fundada per un grup de sabadellencs de manera autònoma, que compartien un sentiment i un desig de pervivència intel·lectual, que neix com a Institució i que esdevé Fundació en pocs anys.

Comprometre'ns amb un pla de treball consensuat Arribat el moment d'esdevenir director, i d'acord amb el meu predecessor, vaig assumir que era el moment d'endegar diversos projectes. Els *Objectius i línies de treball de l'estratègia de la Fundació Bosch i Cardellach* i el *Pla director*, que es van sotmetre a l'aprovació del Consell de Membres Numeraris, el Plenari de l'entitat i el Patronat, van ser els documents que, d'una manera breu, van concretar quins eren els meus objectius com a director.

Va ser llavors quan vam fer palès que, per ser capaços de reformular l'entitat, ho havíem de fer acompanyats, i aquest va ser un dels motius pels quals no vam deixar passar l'oportunitat de recuperar la memòria de la nostra institució parlant-ne amb en Jaume Truyols, un dels nostres referents fundacionals, en un dels primers actes enfocats a preservar la identitat al qual van seguir d'altres, com veurem més endavant.

L'enregistrament d'imatges en viu com a eina per a la història La pervivència de les seves paraules amb l'enregistrament de la seva entrevista a Oviedo va fer-nos adonar de com aquest mitjà era un instrument de comunicació excepcional per recuperar no només coneixement, sinó també per recuperar les emocions i deixar-les per sempre en la veu en primera persona dels entrevistats. Aquest nou format, que la Fundació no havia experimentat abans, va donar lloc més tard a les entrevistes fetes per a "Les veus del tèxtil" i el conjunt més recent de "Diàlegs", dos projectes dels quals em sento especialment satisfet d'haver impulsat.

I tornant a la voluntat de preservar la nostra identitat, aquest ha estat l'objectiu del camí seguit per moltes altres activitats que s'han dut a terme al llarg dels darrers vuit anys: reconeixements a figures rellevants de l'entitat i de la ciutat com són Miquel Crusafont, Josep Torrella i els que formaven el Cicle d'Industrials i Empresaris, entre d'altres.

La participació en els grans projectes: la manera de fer de la Fundació

També la implicació de la Fundació en la creació del Memorial Antoni Farrés va suposar un reconeixement al nostre primer alcalde escollit, però també va comportar una gran tasca que va aconseguir establir un sistema de participació que permetia recollir les aportacions dels sectors que d'una manera o altra s'hi sentien identificats (amics, família, Ajuntament, entitats, col·laboradors, ciutadans...) formalitzant un espai presidit per l'anomenat "Home de Bronze", del qual tots plegats vam quedar satisfets.

La implicació en canvis territorials de la ciutat, que tenen aquesta doble connotació de projectes estratègics i a la vegada de gran controvèrsia, ens han ajudat a transformar i posicionar la Fundació com una entitat de caràcter obert, on el coneixement, el diàleg i la reflexió s'aglutinen en un procés constructiu que dona lloc a una proposta concreta. Projectes com el perllongament dels FGC i el nou Passeig en són mostra també d'aquest nou *savoir faire*.

La creació d'estudis específics com a reforç de les Seccions

Una manera de fer que ha permès conjugar la capacitat d'esdevenir part activa de la societat mitjançant la nostra participació en temes i conflictes quotidians de la ciutat, però sempre des de la perspectiva històrica que el gruix de coneixement ha proporcionat a l'entitat. Aquesta preparació i formació ha facilitat també la realització d'estudis específics de les Seccions sobre afers controvertits del nostre dia a dia, donant lloc a treballs monogràfics com l'anomenat "Les infraestructures viàries i ferroviàries a la ciutat de Sabadell i entorns", alternativa de traçat de la Ronda Vallès (B-40). Cal fer esment que la feina de les Seccions, i en concret de la de Territori i Espai Urbà, va quedar reconeguda amb la distinció del Premi Cambra 2011 d'Urbanisme i Territori.

Tanmateix, no solament de projectes locals i territorials es nodreix la Fundació. El paper de les seccions, reactivat gràcies a la creació d'un organigrama de la Junta Directiva que involucrava els seus caps, ha permès implicar la seva activitat en la programació ordinària de l'entitat. La creació de la nova Secció de Ciència i Tecnologia, per exemple, ha ajudat a omplir un buit d'àmbit de coneixement que no estava cobert des dels nostres orígens i que, en aquests primers anys de funcionament, ha concentrat la seva activitat (òbviament) en la divulgació, promovent un gran nombre d'activitats, tant en el format clàssic de sessió-conferència magistral, com en d'altres més participatius, com és el cas dels cicles "La ciència vista en pantalla", amb la projecció de pel·lícules i sessió de fòrum posterior, explorant un nou tipus d'activitat que s'ha desenvolupat a l'aire lliure.

Figures locals que esdevenen universals: Miquel Carreras, un exemple

Arran d'aquests nous formats d'activitat, i com a conseqüència d'haver-se revifat l'activitat pròpia de les seccions, l'increment de la seva visibilitat va permetre a la Fundació obrir-se a noves fonts de finançament fins llavors no experimentades. Així, van ser possibles projectes transversals que van generar multitud d'activitats i projectes simultanis. Totes les accions desenvolupades entorn de la figura de Miquel Carreras: l'inventari de fons que restaven pendents; estudis que van derivar en publicacions pròpies; l'establiment de noves formes de comunicació dels fons de l'entitat, com el web Miquel Carreras; la realització d'un documental cinematogràfic; la nostra primera col·laboració amb l'Institut d'Estudis Catalans amb jornades i una publicació compartida; el curs Miquel Carreras i, per últim, una biografia inèdita que va ser publicada conjuntament amb l'Abadia de Montserrat, cosa que va permetre abastar un públic més ampli que el de les publicacions habituals de l'entitat.

Projectes com aquest, i com el que el va seguir, entorn de la figura d'Anton Bosch i Cardellach i l'època de la Il·lustració, permeten aprofundir en un mateix tema des de les diferents òptiques que tenen lloc a la Fundació i, en alguns casos, afavoreixen experimentar-ne de noves, un fet enriquidor per a la nostra institució.

Espai Tèxtil. Un pas més

Un altre projecte que va permetre aquesta dinàmica d'estudi diversificada va ser l'encàrrec del Gremi de Fabricants el 2010 per al desenvolupament d'un treball al voltant de l'Espai Tèxtil. A hores d'ara sembla mentida que Sabadell no gaudeixi d'un espai destinat al reconeixement de la seva estructuració com a ciutat gràcies a la seva oportuna incorporació a la Revolució Industrial.

El treball dut a terme per la Fundació consistia en un estudi sobre què podria constituir un Espai Tèxtil a la ciutat, iniciant una campanya de recollida de material gràfic i documental amb la idea de crear una base de dades de

la història de la indústria tèxtil a Sabadell, una part de la qual la formaven les gravacions anomenades “Les veus del tèxtil” que he mencionat abans.

Els membres:
l'essència de la
Fundació

Però tots aquests projectes, estudis i activitats que es duen a terme no serien possibles sense els nostres membres. La Fundació és el que són els seus membres, tant per la seva evolució personal com pel fet que molts d'ells incorporen un entorn de coneixement i opinió que reforça la idea global de l'entitat, com a col·lectiu d'opinió. Un col·lectiu que mitjançant la seva conjunció i diversitat permet la multiplicitat que atorga solvència a la Bosch i Cardellach.

Una de les fites assolides aquests darrers anys ha estat l'increment de membres. El curs 2004-2005, la Fundació comptava amb 165 membres, dels quals han causat baixa amb el temps 26. Aquests darrers anys s'hi han adherit un total de 109 nous membres, cosa que ha aconseguit fer créixer l'entitat també en notorietat, fins arribar als 248 membres actuals.

Una mirada a les
noves generacions

Fent un cop d'ull a aquests nous membres, en destaquen dues característiques: molts d'ells complien el perfil per haver esdevingut part de la Fundació fa temps i d'altres són membres en què predominen les seves qualitats i recorregut, tot i ser molt joves. Aquest darrer aspecte ressalta la voluntat de la Fundació per apropar-se a les noves generacions. La creació del Comissionat de Coneixement no va fer sinó accentuar el valor de l'educació a l'entitat que, ja sigui mitjançant la convocatòria del premi Fem Matemàtiques i la consolidació dels premis Miró, o bé mitjançant la promoció de conferències (com la duta a terme en col·laboració amb el Goethe-Institut de Barcelona sobre la “Formació i carrera universitària duals: el sistema alemany d'aprenentatge”), ha permès focalitzar iniciatives que han aconseguit despertar l'interès de la Fundació en el camp de l'educació.

En els moments actuals, igual que ho ha estat fins ara, el Patronat de la Fundació, representatiu de les institucions més rellevants del món social i econòmic, ha de constituir el suport institucional imprescindible a l'activitat i les iniciatives que desenvolupa.

Ampliar el Patronat
per veure-hi més
lluny

El conjunt d'institucions que en formen part s'ha vist incrementat al llarg d'aquests anys amb tres incorporacions excepcionals. D'una banda, l'arribada del Museu del Gas a Sabadell (referència significativa dins el món cultural de la ciutat) va donar-nos l'oportunitat d'acollir a la nostra seu la seva presentació; mesos més tard, que la Fundació Gas Natural es convertís en Patró de la Bosch i Cardellach va ser una conseqüència natural, de la mateixa manera que ho havia estat uns anys abans la incorporació de la Universitat Autònoma de Barcelona, el centre de referència més important en l'àmbit universitari al Vallès i a Sabadell. Per últim, la darrera incorporació de la Fundació Ascamm ha permès afegir un sector industrial i tecnològic que complementa la nostra entitat i a la vegada obre noves perspectives dins el camp de la investigació amb què la Fundació no comptava fins al moment.

El Patronat, amb les incorporacions esdevingudes els darrers anys, ha estat un pilar clau en el desenvolupament de l'entitat, recolzant per damunt de tot tres aspectes fonamentals: el seu suport a la independència i la reflexió acadèmica de l'entitat; la seva orientació i plantejament en la raó de ser i els objectius de la Fundació i, per últim, la seva generosa aportació econòmica, que permet desenvolupar les seves activitats i opinions de manera lliure davant l'estament polític.

Lectura i opinió
crítica de la realitat

Aquesta capacitat de diagnosi pausada, acadèmica i autònoma que s'atorga a l'entitat ens obliga a fer una lectura crítica dels moments actuals de crisi que vivim com a preàmbul d'un canvi substancial de les normes de funcionament de la societat. Tota l'actuació de la Fundació transpira aquest objectiu que s'espera d'institucions com la nostra: dur a terme un paper de seguiment, crítica i verificació del dia a dia de la societat i del sistema polític que la governa. Mostra d'aquesta voluntat de reflexió han estat les conferències de Muriel Casals, Josep Ramoneda i Joan Manuel Tresserras, entre d'altres, entorn de l'organització civil, política i cultural de la societat.

Un nou local: un
nou món

Estava clar que l'antic local se'ns havia quedat petit a tots els efectes i ja no complia les necessitats dels nous objectius que ens havíem marcat: visibilitat i obertura de la seu, dimensió i accessibilitat de la sala d'actes, disponibilitat d'espais de treball i la necessitat d'adequar les condicions de manteniment del llegat històric que hi teníem dipositat.

El suport del Patronat també va ser transcendental en aquest canvi a la nova seu, que ha obert l'entitat, tal com prevèiem, a noves possibilitats i nous reptes en els quals la Fundació i els seus membres han treballat per poder-los assolir. La seva localització al carrer de la Indústria, un eix de referència històric de la ciutat, ha permès fer-la més accessible i, a la vegada, més propera a altres entitats de caire similar.

El nostre arxiu, un arxiu de referència

L'ampliació dels nostres fons (que en un primer moment eren minsos, tot i que gaudien de gran potencial) amb el llegat d'Antoni Trallero va fer palesa la necessitat de traslladar-nos a un local més gran i, sobretot, amb les característiques necessàries per a una bona conservació dels documents. Per aconseguir aquest propòsit, va ser determinant l'acord amb Caixa Sabadell que, amb la cessió del local del carrer de la Indústria, va permetre no només donar aixopluc a la quantitat d'exemplars de què disposàvem (incrementats amb la fusió dels fons de la biblioteca de la Caixa), sinó també introduir nous formats orientats a ampliar l'abast de les activitats que s'hi desenvolupaven, la qual cosa va afavorir una major aflluència de participants que fins llavors no era habitual. Els nous espais que la nova seu proporcionà –com són la sala d'actes, amb més aforament i, sobretot, més oberta i accessible; un àmbit d'exposicions que permetia programar una activitat encara no explorada fins a aquell moment; sales de treball per a les seccions i també obertes a altres entitats i, molt especialment, la nova seu de la Biblioteca-Arxiu– van contribuir a consolidar, una vegada més, la Fundació com a lloc de referència a la ciutat com a entitat, però també per a la donació de llegats personals vinculats al nostre territori. Un d'aquests, el llegat Pau Vila, la millor col·lecció del món en plecs de fil i canya, ha donat lloc a una exposició que ha permès mostrar un dels llegats inèdits de què la Fundació disposa i que havia estat molts anys tancat, igual que altres tresors amb què compta la Biblioteca-Arxiu de la Fundació que, com a conseqüència de la personalitat pròpia adquirida gràcies al valor dels seus fons, ha possibilitat establir relacions tant a nivell de referència com econòmic amb entitats com la UAB, la Biblioteca de Catalunya o l'Institut Ramon Muntaner.

Estabilitat assolida. Nous reptes

A més, el compromís renovat de la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859 de garantir el local durant un llarg període ajuda a mirar el futur amb la tranquil·litat que som "a casa"; perquè és dins d'aquest aspecte d'Obra Social, en el seu abast cultural i del coneixement, que ambdues fundacions es vinculen molecularment.

També gràcies al suport econòmic d'un dels nostres patrons, el Banc Sabadell, ha estat possible fer front a una actualització de l'organització i l'administració d'acord amb els nous objectius. L'encert de les persones escollides, i l'organització administrativa que s'ha aconseguit gràcies a elles, ha permès que la bona disposició i l'esforç dels membres hagi pogut orientar-se cap a tasques més pròpies de l'entitat, com són la participació en debats d'opinió, coneixement i recerca i l'organització d'activitats. Recordo encara amb simpatia els primers mesos i les primeres sessions de Junta a què vaig assistir com a director...

Durant aquests anys també hem assolit una certa tranquil·litat econòmica. Malgrat estar immersos en una situació de crisi global complicada, hem aconseguit consolidar una reserva de tresoreria que ens ha de permetre mirar el futur a curt i mitjà termini amb seguretat. A tall de resum, unes xifres. Si el 2005 els ingressos que la Bosch i Cardellach tenia eren de 47.723,65 €, al tancament del 2013 aquests s'havien elevat fins a 237.490,91 €. De la mateixa manera, també hem aconseguit augmentar l'actiu de l'entitat, que si l'any 2005 era de 128.443,74 € amb una tresoreria de 79.127,57 €, aquest s'ha anat incrementant fins arribar al 2013 amb un actiu de 348.391,38 €, amb una tresoreria de 274.400,84 €. Tot això sense comptabilitzar el valor que té el contracte de lloguer en règim de comodat del local de la Fundació, ni el dels fons documentals.

En els darrers temps, on les coses canvien molt més ràpidament del que som capaços d'assimilar, i on el coneixement no és abastable si no som capaços de contrastar-lo, encara perduren, òbviament amb l'habilitat d'interpretar-les i adaptar-les en cada moment, les nostres finalitats fundacionals:

“Les finalitats de la Fundació són el conreu de les vàries branques dels estudis locals, constituir lloc de trobada i debat dels estudiosos de les diverses temàtiques, dinamitzant l'intercanvi de coneixements i experiències mitjançant l'organització de conferències, cursos i seminaris, i amb la publicació de les diverses aportacions. Així mateix li pertoca portar a terme les actuacions i compareixences públiques en aquelles qüestions ciutadanes d'interès social o cultural relacionades amb els fins fundacionals.”

Capítol II. Article segon dels Estatuts. Sabadell, 1942

Haver complert els compromisos assumits ha estat una tasca en la qual he comptat amb bons companys de viatge. Els membres de la Fundació, el Patronat i, especialment, els companys de Junta i Comissionats hem gaudit plegats d'aquest repte.

Gràcies a tots.

Josep Llobet i Bach
Director